

Yksilölliset tukitoimet ja hoivavapaa helpottaisivat omaishoitajien arkea

Omaishoitotilanteet vaihtelevat suuresti, jonka vuoksi omaishoitajat tarvitsevat yksilöllisiä tukitoimia. Palkkatyön ja hoivan yhteensovittamisessa auttaisi toimeentulon jatkumisen mahdollistava lyhyehkö hoivavapaa.

Valtioneuvoston tutkimus- ja selvitystoiminnan (VN TEAS) osana toteutetussa *Omaishoitajien tarvitsemat tukitoimet tehtävässä selviytymiseen* -hankkeessa selvitettiin, millaiset tukitoimet auttavat omaishoitajia selviytymään tehtävässään. Tämän lisäksi kartoitettiin, millaisia hoivavapaajärjestelmiä muissa maissa on käytössä, ja voitaisiinko niistä kehittää Suomeen sopiva malli.

Omaishoidon tarve kasvaa voimakkaasti lähivuosina väestön ikääntymisen takia. Suurin osa omaishoitajista hoitaa omaistaan ilman minkäänlaista yhteiskunnan tukea, ja entistä useampi hoitaa läheistään palkkatyön ohessa.

Omaishoitajien ja hoidettavien tilanteet ja tarpeet vaihtelevat suuresti, minkä vuoksi tarvitaan räätälöityjä tukitoimia. Tukitoimet ovat vaikuttavia silloin, kun ne on räätälöity sekä omaishoitajalle että hoidettavalle.

Omaishoitajien jaksamista voidaan tukea joustavilla ja yksilöllisillä palveluilla, joiden sisältö muokataan omaishoitajan työssäkäynnin, fyysisten, henkisten ja sosiaalisten tarpeiden mukaan. Suuri osa tällaisista palveluista on tavanomaisia kotona asumista tukevia sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja. Nykyistä kattavampi omaishoitoperheen kotona asumista tukeva palvelujen kokonaisuus tulee julkiselle sektorille lähes poikkeuksetta edullisemmaksi kuin kodin ulkopuolinen ympärivuorokautinen hoito.

Selvityksessä luonnosteltiin malli lyhyehköstä (10-20 päivää) hoivavapaasta ja hoivavapaakorvauksesta. Etuutena malli muistuttaisi alle 16-vuotiaan sairaan tai vammaisen lapsen huoltajille maksettavaa erityishoitorahaa. Mahdollisuus saada korvausta laajennettaisiin koskemaan myös muita perheenjäseniä ja läheisiä, ja olisi sovellettavissa muihinkin kuin lääketieteellisiin perusteisiin vaikeiksi ja pitkäaikaisiksi arvioitaviin sairauksiin, mutta aika, jolta korvausta voisi saada, olisi kestoltaan lyhyempi kuin erityishoitorahan tapauksessa.

Hoivavapaaamallissa palkattomalla vapaalla olevan olisi mahdollisuus saada veronalaista hoivavapaakorvausta, joka rahoitettaisiin sairaskorvauksen työtulovakuutuksesta. Hoivavapaa helpottaisi työ- ja perhe-elämän yhteensovittamista ja mahdollistaisi toimeentulon läheisen

sairauden aiheuttaman ja lyhyehkön palkattoman vapaan ajalta. Tuki voisi ulottua niin itsensä työllistäjiin, opiskelijoihin kuin palkansaajiin.

Omaishoitajien tarvitsemat tukitoimet tehtävässä selviämiseen -raportti toteutettiin osana valtioneuvoston vuoden 2016 selvitys- ja tutkimussuunnitelman toimeenpanoa. Sen ovat laatineet Kuntoutussäätiö, Diakonia-ammattikorkeakoulu ja Omaishoitajat ja läheiset -liitto.

Lisätietoja

Tutkimuksesta vastaava johtaja Riikka Shemeikka, Kuntoutussäätiö, 044 781 3102, riikka.shemeikka@kuntoutussaatio.fi

Asiantuntija Tuula Pehkonen-Elmi, Diak, 040 509 4277, tuula.pehkonen-elmi@diak.fi

Lähteet

Shemeikka, Riikka, Ulla Buchert, Sari Pitkänen, Tuula Pehkonen-Elmi, Aija Kettunen. 2017. Omaishoitajien tarvitsemat tukitoimet tehtävässä selviämiseen. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 37/2017, 154 s.

Linkki julkaisuun

<https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/79777/Omaishoitajien.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Kaikki Tutkittua tietoa -tiivistelmät